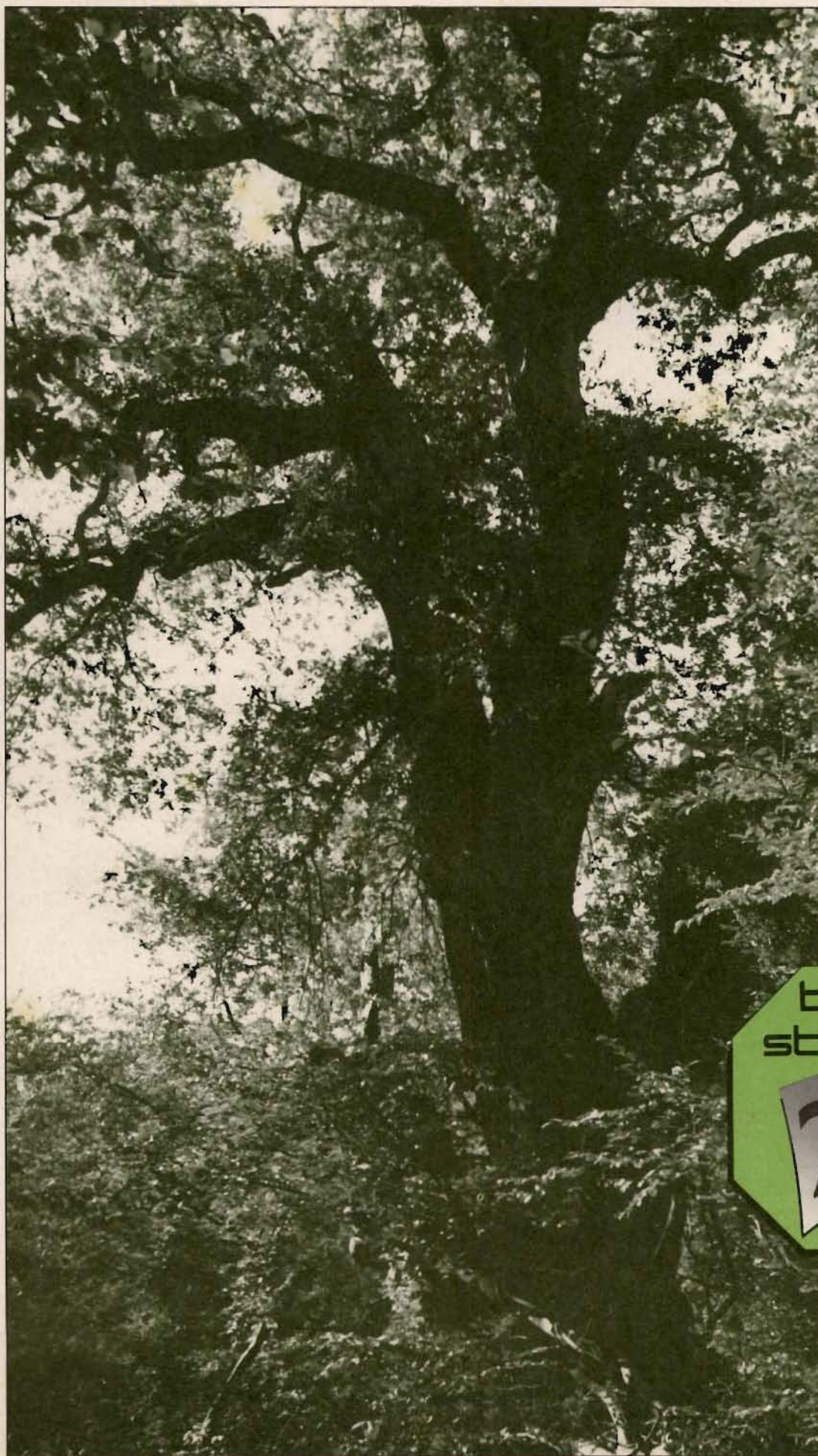

bomen | nieuws

6

november/december 1990

Een uitgave van de
bomenstichting

*De Frederik-eik, één van
de majestueuze eiken in
het Hasbruch, een stukje
'oerbos' ten westen van
Bremen.*

*Deze foto werd gemaakt
door een deelnemer aan
de bomenreis, de heer
M.G. van der Does*

BOMEN EISEN BODEM- RUIMTE

Een optimale wortelbeluchting is mogelijk door bomengrond te mengen met poreuze **VULKAN® - LAVA** brokken, waardoor veel holle ruimte ontstaat.

Vraag onze
dokumentatie
Vulkan® -Lava
brokken

Naam:

Adres:

Code/Plaats:

bn

Postbus 9
2920 AA
Krimpen a/d IJssel
Tel. 01807 - 13044
Telex 22361
Fax 01807 - 11579

rook krimpen

Divinol

BIO-ZAAGKETTINGOLIE

**BINNEN 21 DAGEN
AL VOOR 98%
AFGEBROKEN!**

Verkrijgbaar in verpakkingen
van 1, 5, 20, 55 en 200 liter.

- Divinol Bio-zagkettingolie is een plantaardige, biologisch afbreekbare zagkettingolie.
- Aanzienlijk minder oliegebruik (tot 30 % minder!)
- Divinol Bio-zagkettingolie blijft stroperig bij hogere temperaturen en vloeibaar bij lage temperaturen.
- Divinol Bio-zagkettingolie is KWF goedgekeurd en draagt het merkteken van de zgn. "Blauwe Engel" als bewijs van haar milieuvriendelijkheid.

Vraag informatie bij:

STIERMAN-SOEST

Postbus 184, 3760 AD Soest, de Beaufortlaan 24, 3768 MJ Soest.
Telefoon 02155-10272 • Fax 02155-19282.

Meijer Groen en Recreatiebeheer

Uw bomen zijn ons waard.

Snijden d.m.v. klimspecialisten of hoogwerker.
Velling - dunningen, wondbehandeling.
Specialist in "moeilijke gevallen".

Vrijblijvend advies en offertes.

MEIJER

Groen en Recreatiebeheer Huizen

Langerhuizenweg 1, 1272 RA Huizen (NH), Telefoon 02152-53568

Floriade '92

De Bomenstichting zal zich op de tuinbouwtentoonstelling Floriade '92 samen met boomkwekerij Ton van den Oever uit Haaren presenteren. In dit nummer krijgt u een toelichting op het ontwerp van tuin- en landschapsarchitect Michel Pauwels.

Ondertekening van de adoptie overeenkomst tussen de Bomenstichting, vertegenwoordigd door Marjan ten Cate en de beide eigenaren, de heren Meester (links) en Mennen.

114

Linde in Noord-Brabant geadopteerd

De Bomenstichting adopteerde eind oktober de tiende boom. Een prachtige knotlinde in het gehucht Lierop.

115

Drie dagen tussen kunst en kitsch, natuur en cultuur

Eind september organiseerde de Bomenstichting een reis voor donateurs naar boom-monumenten in Nederland en Duitsland. Dick Polvliet, één van de deelnemers doet daarvan verslag.

Bijlage

Bomen & Bossen

De folder gaat in op het gebruik van bomen in bosverband. Aan de orde komen hoe de verschillende bostypen zijn ontstaan en hoe het beheer plaatsvindt.

Exemplaren kunt u bestellen door f 2,50 over te maken op postbankrekening 2108755 van de Bomenstichting. Bestelt u meer folders in één keer dan geldt een reductie.

120

Bomenstichting op Groen'90

Op de vakbeurs Groen'90 presenteerde de Bomenstichting zich met een deel van de stam van voormalige 'dikste populier van Nederland.'

En verder in dit nummer:

Bomenpuzzel	117	De droge zomer en het beukenbestand	121
Wilgen in de 19e eeuwse		Gesprek met een oude eik	123
Franse schilderkunst	118	Boekbesprekingen	126
Personeelswisselingen op sekretariaat	120	Gelezen in andere bladen	127
Voorlichting tijdens week van het Landschap	121	Giften, legaten, erfstellingen	122
		Agenda	127

Bomenstichting en Ton van den Oever b.v. samen op de Floriade

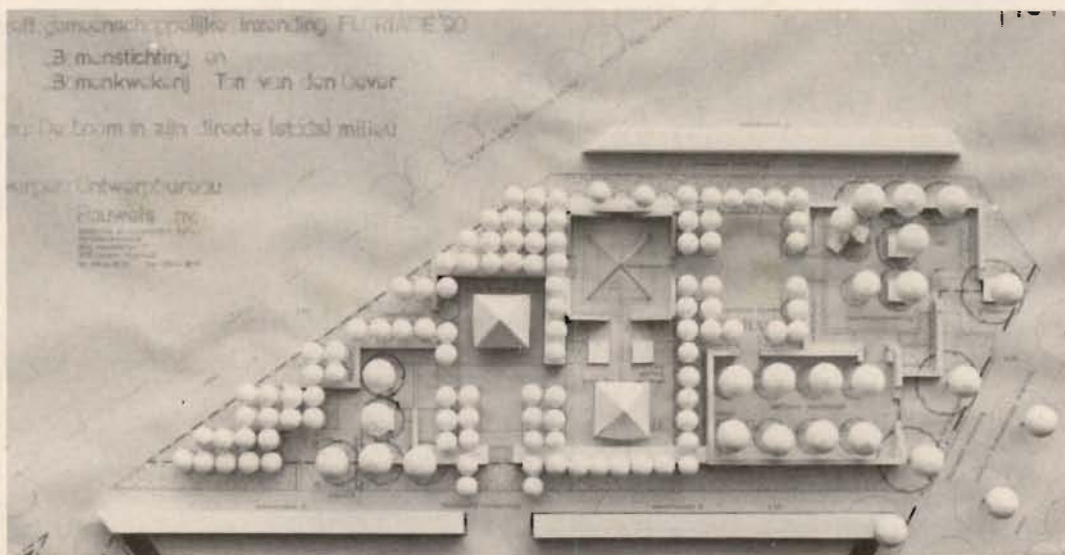
De Bomenstichting en boomkwekerij Ton van den Oever b.v. uit Haaren zullen zich op de Floriade 1992 gezamenlijk presenteren met het thema "Bomen in het stadsmilieu". Woensdag 17 oktober j.l. gingen de eerste piketten de grond in. De samenwerking tussen de partijen kwam eigenlijk bij toeval tot stand. De Floriade-organisatie deelde hen op het terrein in als burens, maar ontdekte dat de plannen met betrekking tot de presentatie sterk met elkaar overeen kwamen. Na een aantal gesprekken besloot men om één en

dreiging vormen de mensen die een boomrooster eerder zien als het deksel van een putje waarin je heel gewoon je afgewerkte olie kunt lozen dan als een middel waardoor de boomwortels beter van zuurstof kunnen worden voorzien. En zo kunnen we nog wel een paar voorbeelden opnoemen.

Bomen hebben een functie in de stad

Bomen in de stad doen alle mogelijke moeite de omgeving te veraangename. De presentatie geeft aan waarom bomen zo belangrijk zijn voor

Maquette van het ontwerp voor de inrichting van het perceel op de Floriade '92. De oppervlakte is ongeveer 1500 m²

ander samen te gaan uitvoeren. Het ontwerp is gemaakt door de Belgische tuinarchitect Michel Pauwels, de beplanting van de stand wordt door Ton van den Oever b.v. verzorgd, terwijl publiciteit, drukwerk en sponsorwerving voor rekening komen van de Bomenstichting.

"Bomen in het stadsmilieu" is het thema van de inzending. Want juist stadsbomen hebben het in hun omgeving zwaar te verduren. Van den Oever en Bomenstichting belichten in deze context met name de aspecten vandalisme en boom mishandeling; hoe springt de Nederlandse bevolking met stadsbomen om en op welke wijze kan men de schade beperkt houden? Betere voorlichting over de gevolgen van bepaalde vormen van gedrag kan de stadsboom veel ellende besparen. Al bij de keuze van de stadsboom moet met de moeilijke omstandigheden rekening worden gehouden. Beschermende materialen kunnen de stadsboom bijstaan in de strijd.

Stadsboom wordt dagelijks bedreigd

Er gaat geen dag voorbij of de stadsboom wordt in z'n bestaan bedreigd. Door automobilisten die hun auto tegen een boom aan parkeren in plaats van een straat verder te rijden om een parkeerplaats te vinden, terwijl de uitlaatgassen van de vele auto's toch al een bedreiging vormen. De stadsboom wordt zelfs bedreigd door fietsers, die door hun vervoermiddel weliswaar milieuvriendelijker zijn, maar toch die boom steeds weer gebruiken als een paal voor de bevestiging van het zware ijzeren kettingslot. Een andere be-

de mens.

Ontwerper Michel Pauwels uit Leuven, verbonden aan de fa. Ton van den Oever, beeldde dat uit in een 'leefbare woonstraat' met voorzieningen als bomen en struiken en enkele bankjes om even uit te rusten en van het stadsgroen te genieten. Door aan de uiteinden van de straat twee spiegelwanden van 10 bij 3 meter te plaatsen krijgt men de illusie, in een oneindige straat te lopen.

Bomen ondergronds

Stadsbomen hebben het ook ondergronds vaak moeilijk. Water- en gasleidingen, telefoon- en elektriciteitskabels doorkruisen de wortelkluif. De bezoekers van de Floriade krijgen een goede indruk van wat er zich onder de grond bevindt: een grote, gezonde wortelkluif zal in een open pyramide worden gehangen, zodat men deze aan alle kanten kan bewonderen.

Wie doet wat?

Het grootste deel van de stand bestaat uit gezamenlijke onderdelen. De Bomenstichting en Ton van den Oever hebben echter ieder een kiosk voor eigen presentatie.

De Bomenstichting zal in haar kiosk een expositie inrichten over bomen in relatie tot mensen en een presentatie maken over hoe mensen met (stads)bomen zouden moeten omgaan. Dit vindt allemaal plaats onder het door de Bomenstichting gevoerde motto "Zonder bomen zijn we geen mens".

Ton van den Oever zal in zijn kiosk o.a. aandacht

schenken aan containerbomen. Deze zijn beter geschikt als stadsboom omdat ze pas op latere leeftijd de kwekerij verlaten. Door hun wat steviger postuur kunnen ze de bedreigingen van de stad beter doorstaan.

De boombeplanting in de Floriadestand zal geheel afkomstig zijn uit de kwekerij van Ton van den Oever. Er worden wat minder bekende en deels door Van den Oever geïntroduceerde soorten toegepast. Bomen die voor bepaalde stedelijke situaties uitermate geschikt zijn en op hun eigen wijze het stadsbeeld verbeteren. Deze bomen zijn voornamelijk gekozen om ze bekend te maken bij een wat groter publiek. Er zijn echter ook andere soorten die geschikt zijn voor toepassing in de stad.

Voor straatmeubilair, inrichting van de kiosken, bestrating en dergelijke worden sponsors gezocht, die hun materiaal ter beschikking willen stellen of voor de duur van de Floriade willen uitleenen. De eerste twee sponsors zijn al binnen: Etablissements Jean Delvaux S.A. uit België levert een groot deel van de verharding, de firma Carabas uit Vessem (N.Br.) heeft drie tuinbanken toegezegd, Remion uit Breukelen, InterDesign uit Arnhem en Samson uit Bunschoten.

M.L.

Adoptie van de Marialinde te Someren

In het bijzijn van tientallen belangstellende buurtbewoners, leden van het gemeentebestuur van Someren werd op zaterdag 27 oktober de Marialinde in het gehucht Lierop (gemeente Someren, N.Br.) door de Bomenstichting geadopteerd. De boom dankt haar naam aan het feit dat na de Tweede Wereldoorlog in een holte in de stam een Mariabeeldje werd geplaatst, uit dank dat de oorlog geen slachtoffers in Lierop had geëist. Dit beeldje staat er nog steeds en werd speciaal voor de adoptie opgepoetst. Voor velen is het sindsdien een plaats om te bidden voor regen of droogte.

Naast dit aspekt heeft de boom ook nog andere functies. De linde markeert de erfscheiding van de families Mennen en Meester, de beide eigenaren. Verder gaat het verhaal dat tijdens de Tweede Wereldoorlog de holle stam werd gebruikt als geheime bergplaats voor wapens en munitie. Piet van der Linden, Hoofd van de Plantsoendienst had vorig jaar al voorbereidingswerk verricht door de adoptiemogelijkheid te bespreken met de eigenaren.

Boomverzorger Willy van der Vorst en zijn medewerkers Henk Versteegh en Lou Roefs gaven de boom namens de Kring Praktiserende Boomverzorgers een grondige snoeibeurt. De oorspronkelijke knotlinde had een te zware kroon gekregen. Daardoor bestond het gevaar dat de stam onder het gewicht zou bezwijken. Het snoeiwerk werd tijdens de adoptie voltooid. In de loop van dit jaar worden nog onder een groot deel van de kroon bodembedekkers geplant en krijgt de stamvoet bij het bestrate deel een grotere boomspiegel. De boom is verder 'kern'gezond en vitaal.

De heer Sonneveld, gedeputeerde voor de Land- en Tuinbouw van de provincie Noord-Brabant, onthulde het adoptieaandenken. In zijn toespraak wees hij op het belang van bomen voor mensen in het algemeen en in het bijzonder van deze linde voor de beide families en de inwoners van Lierop. De boom verbindt de erven met elkaar en de kroon geeft beschutting bij slecht weer. Dit schept verplichtingen voor de omwonenden. Een boom op een dergelijke plaats heeft van tijd tot tijd onderhoud nodig. Alleen dan kan hij zijn functies blijvend vervullen.

F.R.M.

Gedeputeerde Sonneveld
onthult het
adoptieaandenken.
foto's: Frank Moens

Drie dagen tussen kunst en kitsch, natuur en cultuur

Van donderdag 20 tot en met zaterdag 22 september vond de bomenreis voor donateurs plaats. Ongeveer 35 personen hadden zich opgegeven om vele uit boeken reeds bekende bomen in levende lijve te gaan aanschouwen. Onder hen bevond zich kontaktpersoon Dick Polvliet uit Warnsveld. De redactie heeft hem gevraagd een verslag van de reis te willen maken.

Wonderen van chirurgie.

Stelt u zich eens voor: een aantal huisartsen en medische studenten gaat op bezoek bij mensen, die jaren geleden behandeld zijn door een bekende chirurg. Zij worden begeleid door de spe-

cialist zelf, die hen laat zien hoe hij met allerlei - soms ingenieuze - kunstgrepen deze mensen in leven heeft weten te houden. Sommigen maken het zo te zien uitstekend, voor anderen lijkt het meer uitstel van hun levenseinde te zijn. De luisterende en kijkende deelnemers mogen de ex-patiënten van dichtbij bekijken; sommigen kunnen hun handen haast niet thuis houden. Opvallend is, dat de onderzochte personen alles gelaten over zich heen laten gaan, alsof zij niet anders gewend zijn. Ook tijdens de discussie over het vóór en tegen van deze ingrepen geven zij geen krimp, hoewel het daarbij toch over hun eigen voortbestaan gaat. Het gaat om de vraag of de menselijke natuur geen geweld wordt aangedaan door deze - op zichzelf knappe - ingrepen. Is dat wel juist, zeker als het om mensen gaat, die niet zo heel lang meer te leven hebben? Kunnen die niet beter plaats maken voor een nieuwe generatie? Kortom, wat de deelnemers te zien kregen, was dat nu geneeskunst of "geneeskitsch", volgens de natuur of tegennatuurlijk, meer cultuur, maar dan van een bedenkelijk soort?

Een geslaagde excursie.

U bent het natuurlijk met mij eens, zó'n onderzoekexcursie is onbestaanbaar; al gebeurt het

wel - zij het op veel kleinere schaal - in academische ziekenhuizen. Maar bomen, inderdaad, dáár gaat het hier om, bomen kunnen alleen maar zó bekeken worden. Het was een goed idee van de jubilerende Bomenstichting, om de donateurs uit te nodigen voor een buitenlandse excursie langs monumentale bomen in noord-oost Nederland en noord-west Duitsland. Onder de deskundige leiding van de bomenstichtingstaf (Marjan ten Cate, Frank Moens en Leon van Schöll), de eerste dag nog aangevuld met "de gebroeders" J'orn en Alrik Copijn, toerden ruim 30 donateurs, waaronder ook een aantal echte boomkenners, per bus langs een tiental bomen, tussen de 300 en 1200 jaar oud. Deze waren behouden door vaak spectaculaire chirurgische ingrepen, langer of korter geleden toegepast, onder andere ook door de firma Copijn. Om er enkele te noemen: in ons land de Kroezeboom (zomereik) te Fleringen en de Kloosterlinde (winterlinde) te Ter Apel. In Duitsland de Twaalfapostelenlinden (winterlinden) te Heede en Gehrden, de Kerklinde (zomerlinde) te Reelkirchen en de duizendjarige eik (zomereik) van Borlinghausen. Vanwege onvoorziene problemen bij onbezette grensovergangen, telkens uitlopend boomonderzoek en koffieverslaving konden helaas niet alle voorgenomen objecten worden bezocht en kwamen wij steeds net op tijd aan voor het avondeten in onze hotels in Delmenhorst en Detmold. Maar de organisatie en verzorging was verder prima in orde, dankzij de gedegen voorbereiding en humoristische leiding van onze reisleader Jan Bos. Ook de busreis op zichzelf, door een afwisselend en fraai landschap, verliep dankzij de andere Jan, de chauffeur, op wieltjes. Hij had zijn reuzevoertuig goed in de hand, zowel in de stadjes als op het platteland. Net als de vogelaar in ons midden, Henk

over de boombehandeling, die hij nu - met vele anderen - toepast. Daarbij ingaande op de vraagstelling aan het slot van de inleiding, maar dan toegepast op bomen: "Doen wij er goed aan zó, met chirurgisch-technische ingrepen, met bomen om te gaan, wanneer zij dreigen te bezwijken, soms onder hun eigen last? Wordt de eigen aard van de boom daardoor geen geweld aangedaan, louter om te voldoen aan de menselijke drang om de natuur naar zijn hand te zetten?" De heer Copijn gaf te kennen, dat hij met de kennis van nu, dergelijke ingrepen niet of zelden meer doet. Want inmiddels is gebleken, dat de boom vaak meer kwaad dan goed werd gedaan. Maar men wist toen niet beter dan dat rigoreus ingrijpen de enige manier was om de boom te redden. Nu blijkt, dat de boom, mits in een goede conditie, heel goed in staat is zichzelf te redden en daarom zoveel mogelijk met rust gelaten moet worden. Hoogstens door mensen geholpen mag worden bij de verbetering van zijn conditie. Vandaar dan ook dat er niet meer van boomchirurgie gesproken wordt, maar van boomverzorging. Waarbij het voorkómen van letsels en ziekten de grootste aandacht krijgen moet, meer dan het genezen achteraf. En ook - zij het met pijn - aanvaarden, dat bomen soms niet meer te redden zijn en beter door nieuwe vervangen kunnen worden. Boomverzorging en mensverzorging lijken toch wel een beetje op elkaar!

Houdt de boomverzorging de medische zorg misschien een spiegel voor?

Wat is de meest natuurlijke boomverzorging?

Tenslotte: Deze interessante excursie stelde mijns inziens de belangrijke vraag aan de orde: Hoe dienen wij met bomen om te gaan, als wij de bomen allereerst tot hun recht willen laten ko-

Kuiper; de rode en zwarte vrouwen had hij precies op tijd langs onze route gedirigeerd. Een leuke verrassing.

Boomverzorging in plaats van boomchirurgie.

Veel dank ook aan de heer J'orn Copijn voor zijn commentaar op de gedane ingrepen in het verleden. Op de avond van de eerste dag hield hij aan de hand van een serie dia's een boeiend betoog

men? Hebben zij recht op leven én sterven, op hun eigen tijd, ook als dat ons mensen niet zo goed uitkomt? Vragen, waar wij boomliefhebbers, -kenners en -verzorgers niet onderuit kunnen. Het begin van een antwoord is misschien te vinden in het bos, dat wij ook nog bezochten en dat op velen van ons grote indruk maakte. Dit bos, het langzamerhand bekende "Hasbrucher Urwald", vormt in zijn ontwikkeling een grote tegenstelling met de

De eerste stopplaats was het 'Het Stilt' te Weerselo. J'orn Copijn stond even stil bij een door de bliksem getroffen eik. Foto: Frank Moens

solitaire bomen, die wij bekeken. Met name het gedeelte, dat sedert de jaren dertig niet meer door mensen is behandeld. Hier is geen sprake van levensverlengende ingrepen, maar het naast elkaar bestaan van oplevende en afstervende natuur als een onlosmakelijk en onvermijdelijk geheel. Het gaat daarbij niet om de vraag wat mooier of lelijker is, maar om de vraag op welke manier de eigen aard van de boom het beste tot zijn recht kan komen. Het zou verheugend zijn als solitaire - zelfs cultuurhistorische - bomen, boomgroepen

staand verslag blijkt heeft het mij gebracht tot een diepere doordenking van de boomverzorging. Wellicht is dat bij meerderen het geval geweest. Maar afgezien daarvan, denk ik wel namens alle

De dikste eik die tijdens de rondreis werd bezocht was de eik van Borlinghausen. De omtrek is meer dan 10 meter. In de holle stam - aan een kant afgesloten door een hekje - konden met gemak enkele mensen een onderkomen vinden.

foto: M.G. van der does

Een van de deelnemers liet de anderen meegenieten van zijn enthousiasme

foto: R. Bossong

en wegbeplantingen van hun eigenaars de kans kregen, op dezelfde manier verzorgd te worden - dat wil zeggen, zoveel mogelijk hun eigen gang te mogen gaan - als de Amalia- en Frederikseiken in het bovengenoemde bos.

Voor mij was de excursie meer dan een boeiende en gezellige jubileumviering. Zoals uit boven-

deelnemers te mogen zeggen, dat het werk, door de staf van de Bomenstichting gedaan ten behoeve van deze bomenbezichtiging, zeer gewaardeerd is; daarvoor onze hartelijke dank.

Dick Polvliet

Bomenpuzzel

Traditiegetrouw bieden wij u ook ditmaal weer een puzzel aan voor onder de kerstboom. Zend uw oplossing voor 1 februari 1991 naar het secretariaat van de Bomenstichting. U dingt dan mee naar de prijs die bestaat uit het 'Bomenboek voor jong en oud' van Kees Duinker.

Medewerkers van het secretariaat en redactieleden zijn van deelname uitgesloten. Over de puzzel kan niet worden gekorrespondeerd.

Opgave:

1. Maak van onderstaande acht letterketens normale zinnen door
a) spaties toe te voegen
b) de naam van een boom toe of in te voegen.
(Voorbeeld: Zeeloofknietsmeegaan wordt Ze WIL Geloof ik niet meegaan)

2. Neem vervolgens uit elke toegevoegde boom één letter en wel degene waarvan de positie tussen haakjes is aangegeven aan het eind van de zin.
(Voorbeeld: bij Zeeloofknietsmeegaan (3) neemt u de derde letter uit WILG, dus de L)

3. Verwissel de gevonden acht letters zodanig dat de naam van een nieuwe boom ontstaat, een

boom overigens die u wel kent maar die niet bestaat... Zend deze naam in als uw oplossing. Veel succes!

Opgave:

Moetmenhetokenofniet? (3)

Hoedezezinaflooptvalterra (3)

Hijlietschroefendevalen (6)

Diepuzzelisbtwelmoelijk (2)

Tarofcoxvroegdegroenteboer (1)

Jelaatjedorhetlichtverbn (4)

Zezagopdelierenstaan (4)

Diezureregenspeeltonten (4)

Wilgen in de 19e eeuwse Franse schilderkunst

Door de eeuwen heen werden talloze schilders geïnspireerd tot het maken van kunstwerken waarin het landschap centraal staat. Aanvankelijk kwamen dergelijke landschappen tot stand in het atelier van de kunstenaar, waarbij deze zich een onbeperkte fantasie veroorloofde. Het resultaat hiervan was een landschap, dat vrijwel niets met de werkelijkheid gemeen had.

In de 19e eeuw vond echter een drastische ommekeer plaats. Met nieuw elan trokken de schilders naar buiten om de natuur en het landschap zo getrouw mogelijk weer te geven. De realiteit was nu de hoogste doelstelling.

Diversiteit in thema's

De landschapschilderkunst kent een aantal zeer gevarieerde onderwerpen, waarin vele kunstenaars specialisten waren. Hiervan enkele voorbeelden.

Charles-François Daubigny was een uitblinker in de weergave van het rivierenlandschap. Vanuit zijn boot "Le Botin" schilderde hij het boeiende landschap van Oise en Seine.

Jean-François Millet, bekend om zijn beroemd geworden schilderij het "Angélus", was de onbetwistbare maestro van het akkerlandschap met zijn ploeterende boeren en boerinnen.

Théodore Rousseau tekende en schilderde bomen en bossen. Hij was het ook, die fel van leer trok tegen de ontluistering van het woud van Fon-

tainebleau met zijn uitgestrekte bossen van Fontainebleau met zijn majestueuze eiken en beuken, waarvan sommige bomen opvallende namen droegen, die hen door deze schilders waren gegeven (Bomennieuws, nr. 1 1989). Daarbij waren ook opvallende, gedeformeerde bomen in trek. Een oude, door de bliksem gespleten eik werd door Hippolyte Delpy, een leerling van Corot, vereeuwigd op een schilderij, dat tot de collectie van het Gemeentehuis van Fontainebleau behoort.

Naast eiken en beuken waren ook wilgen, met name knotwilgen, ideale objecten door hun vaak wonderlijke vormen, ontstaan door jarenlang knotten. Dergelijke knotwilgen treffen we reeds aan op de 17e eeuwse doeken van Paulus Potter en in de 18e eeuw bij Jacob van Strij en Jean-Baptiste Kobell. Deze kunstenaars hebben het Hollandse boerenlandschap op zeer fraaie wijze vastgelegd.

In de 19e eeuw was het vooral de Franse schilder Corot, die de wilg op onnavolgbare eigen wijze op vele doeken heeft weergegeven.

Boomschilder par excellence

Jean-Baptiste-Camille Corot (1796 - 1875) was de nestor van de School van Barbizon. Zijn gehele leven koesterde hij een ware passie voor bomen. In zijn romantische periode stoffeerde hij zijn boomlandschappen bovendien vaak met ta-

afb. 1
"La pêche en barque auprès
des saules" in Musée
Saint-Denis, te Reims

tainebleau met zijn prachtige oude bomen.

Camille Corot, de poëet, gaf bomen en bossen op waarlijk magische wijze weer. Aan hem zullen de volgende regels gewijd zijn.

Voor vele schilders was en is het boslandschap een geliefd thema. In dit genre vervullen bossen, bomen en boomgroepen, al dan niet gestoffeerd met mensen, dieren of toneelmatige voorstellingen, de voornaamste rol. De kunstenaars van de befaamde 19e eeuwse school van Barbizon ver-

ferelen uit de Griekse mythologie en episoden uit de Bijbelse geschiedenis.

Hij schilderde zilverkleurige abelen, witte berken en grijze wilgen aan de plassen bij Ville d'Avray; de machtigste eikebomen en trilpopulieren bij Marissel. Zelfs kennen we van hem een doek met een bloeiende Catalpa, dat zich in de overdadige collecties van het Musée d'Orsay bevindt.

Zonder twijfel was de knotwilg één van zijn favoriete bomen. Op vele van zijn scheppingen zien

afb. 2
"Paysage" in: Musée des
Beaux-Arts, te La Rochelle

we deze boom afgebeeld aan waterkanten of in drassige, mistige weiden, dikwijls tezamen met roodbont vee, dat door een eenzame boerenvrouw wordt gehoeid.

Camille was bijzonder gefascineerd door de kleur van het gebladerte tijdens de verschillende seizoenen. Zo penseelde hij op waarlijk feeërieke wijze de tere, geelgroene wilgeblaadjes na het uitbotten van de knoppen, maar ook wilgen die

de achtergrond een plas in nevels gehuld, een typisch stemmingsbeeld, dat Corot zo graag creëerde (afbeelding 2)

Het is niet bekend waar de kunstenaar zijn ezel heeft neergezet om deze intieme stukjes natuur vast te leggen, maar we kunnen rustig aannemen, dat deze toen nog op talrijke plaatsen rondom Parijs te vinden waren.

Naast Fontainebleau en Ville d'Avray had Corot ook een grote voorkeur voor de landelijke streek van Artois. Tezamen met zijn beste vriend, de schilder Constant Dutilleux uit Arras, schilderden zij vele romantische plekjes rondom de oude Vlaamse stadjes Arras en Douai, zoals we zien op het schilderij "Une route près d'Arras" (Musée d'Arras), dat ons een door de zomerzon beschenen landweg laat zien. Aan de rechterzijde een rij knotwilgen, die hun schaduw in de berm werpen, terwijl een boerenvrouw met rode hoofddoek voorbij gaat (afbeelding 3).

Op onze ontdekkingsstocht langs vele Franse musea kwamen we tal van dergelijke verbluffende staaltjes van Corot's geniale schilderkunst tegen, waaronder vele prachtige wilgenimpressies, die meestal op simpele wijze zijn aangeduid als "Une saulaie".

Het is moeilijk om de subtiliteit van zijn schilderijen nader te omschrijven, maar Keith Roberts, de auteur van een boek over Corot, schreef eens: "Zijn schilderijen zijn als een serenade van Mozart of een nocturne van Chopin; men kan er

afb. 3
"Une route près d'Arras" in:
Musée d'Arras te Arras.

hun bladeren geheel of gedeeltelijk door de najaarsstormen hadden verloren.

Betoverende schilderijen

Op zijn doek "La pêche en barque auprès des saules", één van de allermooiste aanwinsten in de vermaarde Corot-collectie in het Musée Saint-Denis te Reims, zien we een prille morgenstond met kleine rose wolkjes aan de hemel, die de naderende dageraad aankondigen. Tussen het riet een vissersbootje, dat in het water wordt weerspiegeld. Langs de drassige oevers de silhouetten van enkele knotwilgen (afbeelding 1).

In een kabinet van het Musée des Beaux-Arts in La Rochelle bevindt zich het verrukkelijke doek "Paysage", dat ons een oude, knoestige knotwilg toont te midden van een bloemrijke vegetatie. Op

niet over diskussiëren, maar moet ze ondergaan". Wanneer men vele jaren van zijn leven aan de studie van bomen, in het bijzonder aan wilgen, heeft gewijd, zoals schrijver dezes, dan ziet men deze tenslotte niet meer als potentiële houtproducenten, maar meer als mystieke wezens, die gedurende vele miljoenen jaren evolutie zijn ontstaan. Voor ons mensen is dit nog immer een onbegrijpelijk gebeuren, omdat we maar zo kort leven op de aarde.

Corot, die iets van dit mysterie moet hebben doorgrond, is er in geslaagd op fijnzinnige wijze enkele aspecten van dit wonder in zijn schilderijen vast te leggen.

Dr. J. Gremmen, Zetten.

Bomenstichting op Groen '90

De Bomenstichting presenteerde zich tijdens de beurs Groen'90 die van 8 t/m 11 oktober in de jaarbeurs in Utrecht werd gehouden met de onderstam van de - tot begin dit jaar - dikste populier van ons land. De boom stond bij kasteel Nederhemert en werd tijdens de hevige storm in de nacht van 26 op 27 februari geveld. Eigenaar Staatsbosbeheer stelde het gevaarte voor de beursperiode beschikbaar. Firma van Weert uit Boxtel klaarde het vervoer. Het bedrijf is gespecialiseerd in houttransport, maar het ophijsen van dit grillige en halfverrotte stuk was ook voor hen geen eenvoudige klus. Vooral het verwijderen na afloop van de beurs leverde problemen op, doordat de stam op een gegeven moment dwars op

voor een praatje en vele nieuwe kontakten werden gelegd.

Prijsvraag

Bezoekers konden raden naar de leeftijd van de boom en het aantal jaren op een formuliertje invullen. Velen gokten en dat leverde zeer uiteenlopende uitslagen op. Uitschieters tot 600 en zelfs 800 jaar waren er bij. Maar er waren ook mensen die dachten dat populieren nog harder groeien dan ze al doen en zij gaven deze reus met een stamomvang van 760 cm nog geen 100 jaar. Nauwkeurig tellen van de jaarringen leverde een leeftijd van 160 jaar op.

Onder de goede inzenders werd dagelijks het

de wagen kwam te liggen. De kraan bleek niet sterk genoeg en een tweede kraan moest er aan te pas komen. Daarna kon de terugreis beginnen naar de oude standplaats. De boom blijft daar liggen tot hij is vergaan. Deze winter zal daar een nieuwe populier worden geplant.

De stam trok enorm veel belangstelling. Ook de belangstelling voor de Bomenstichting liet niets te wensen over. Oude bekenden kwamen langs

boekje 'De Man die Bomen plantte' van Jean Giono verloor.

De prijswinnaars waren:

J. Virgen te Borssele

V. Beusekom te Gemert

M. de Waal te Dirksland

G. Thijssen te Vlaardingen

F.R.M.

Personeelswisseling op het secretariaat

Leon van Schöll rondt werk af.

Per 1 oktober kwam er een eind aan de dienstbetrekking van Leon van Schöll op het secretariaat van de Bomenstichting. Leon vervulde zijn vervangende dienst bij ons. Na die periode heeft hij een jaar op kontraktbasis gewerkt. Vanaf het begin heeft hij zich ingezet voor het automatiseren van de inventarisatiegegevens van de monumentale bomen en hij heeft ervoor gezorgd dat de registratie eind vorig jaar kon worden voltooid. Daarna restte hem nog de bekendmaking van 'zijn' bestand aan de gemeente-besturen en het verwerken van mutaties.

Leon, 'houd-oe', bedankt voor je enthousiasme

en inzet, en succes bij je nieuwe werkgever Oranjewoud.

Mirjam Lammertink in dienst.

Per 15 september kwam Mirjam Lammertink in dienst. Zij bezet de sinds 1 april vacante functie van P.R.-coördinator. Mirjam studeerde dit jaar af aan de HEAO te Utrecht in de studierichting Communicatie. Zij zal onder andere gaan werken aan een publiciteitsplan voor de komende vijf jaar, de inrichting van de expositie op de Floriade 1992 en ze zal de public-relations gaan behartigen.

F.R.M.

Mirjam Lammertink

Voorlichting tijdens

Nationale Werkdag in het Landschap

Met behulp van een marktkraam vol neuskruizen, bomennieuws, stickers en wervingsfolders, werden bezoekers van de Nationale Werkdag in het Landschap geïnformeerd over de activiteiten van de Bomenstichting. Het was vooral de alom be-

"Een heel praktisch ding",
aldus Klazien uit Zalk

kende bomenliefhebster Klazien uit Zalk, die veel interesse toonde voor de neuskruizen van de Bomenstichting. En nadat één van de kontaktpersonen de werking van de boomhoogtemeter had gedemonstreerd, kocht ze prompt het apparaatje om het zelf ook eens te proberen. "Een heel praktisch ding", aldus Klazien.

Ze was overigens uitgenodigd om de Nationale

Werkdag in het Landschap 1990 te openen. Deze werkdag is een jaarlijks terugkerende activiteit en vormt de start van het werkseizoen van het vrijwillig landschaponderhoud in heel Nederland. Met deze dag willen de organisatoren, de provinciale stichtingen voor landschapsbeheer en het Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer (L.O.N.L.), het landschap in het algemeen en het vaak vrijwillig beheer ervan bij een breed publiek onder de aandacht brengen.

Voor een aantal kontaktpersonen was er dit weekend de mogelijkheid om het publiek te informeren over de activiteiten van de Bomenstichting. Er bleek veel belangstelling te zijn voor het werk van de Bomenstichting. Ook kwamen er veel vragen. Zo werden er vragen gesteld over de zure regenproblematiek, het snoeien van bomen en de verzorging van een bos. De kontaktpersonen hebben dit werk als positief ervaren, zeker ook omdat je het publiek direct mondeling voorlichting kunt geven. En omdat er veel belangstelling bestaat voor praktische tips, lijkt het zinvol regelmatig met een stand op een soortgelijke manifestatie te staan.

Lars Elburg (kontaktpersoon Winterswijk)

De droge zomer en het beukenbestand

Inleiding

In 1990 hebben we een van de droogste zomers beleefd sinds jaren. Velen herinneren zich nog de droge zomers van de jaren 1975 en 1976. Mede als gevolg hiervan kwamen er in het voorjaar van 1977 nog maar weinig bomen goed in blad, sommige zelfs in het geheel niet. Met name op de Utrechtse Heuvelrug en grote delen van de Veluwe heeft er toen een massale sterfte onder het beukenbestand plaatsgevonden. Velen hebben zich daarom de vraag gesteld of dit deze keer ook weer zal gebeuren. Alvorens hier nader op in te gaan, is het zinnig eigenschappen van de beuk nader te belichten.

Voorkomen

Volgens de laatste Bosstatistiek (1980-1983) beslaat de beuk in Nederland een oppervlakte van 9800 ha (op een totale oppervlakte van 334.000 ha). Het grootste deel hiervan bestaat uit opgaand bos, zowel gemengd als niet-gemengd. Verder komt de beuk voor als onderbeplanting, als laanboom, als solitair en in heggen. De grootste concentratie van het beukenbos doet zich voor in het midden van het land, op de Utrechtse Heuvelrug en Veluwe.

Voornaamste eigenschappen

De beuk komt van nature voor in de gebieden met een zeeklimaat, dat wil zeggen een klimaat met koude en niet te droge zomers en zachte winters. Voor wat betreft de bodem vraagt de beuk een

niet te zure grond, die voldoende vocht kan leveren. Dit houdt in dat de bodem goed humus- en leemhoudend moet zijn. Is de boom geplant op dit soort bodems, dan kan er wel een leeftijd van 150 jaar bereikt worden. Wordt er echter op een droge grond geplant, dan zal er een redelijke ontwikkeling plaatsvinden, maar de boom wordt dan vaak niet erg oud.

De zuurstofvoorziening in het wortelprofiel moet optimaal zijn. Zuurstoftekort in de bodem leidt snel tot wortelsterfte. Mede in het licht van dit artikel mag een specifieke eigenschap van de beuk niet onvermeld blijven. De beuk beschikt namelijk over een gering herstellingsvermogen, dat met het vorderen van de leeftijd verder afneemt. Een eenmaal verzwakte oudere beuk ziet veelal weinig kans zich nog te herstellen.

Zoals vermeld zijn veel van de beukenlanen en -bossen aangelegd op de hoge, droge zandgronden. Het grondwater zit hier veelal voor bomen op een onbereikbare diepte. Dat betekent dat de bomen voor hun vochtleverantie zijn aangewezen op het regenwater, dat in het bodemprofiel blijft hangen, het zogenaamde hangwater. Zandgrond bevat weinig leem en humus en houdt daarom weinig water vast, te weinig zelfs voor de beplanting onder normale omstandigheden. In een langdurige periode met weinig of geen neerslag droogt bij deze gronden het hangwaterprofiel vrij snel uit, waardoor de vochtvoorziening van de bomen in gevaar komt.

Vooral oudere beuken zijn slecht in staat hun wor-

telstelsel snel op dit soort uitdrogingssituaties af te stellen.

Enquête

Mede in het licht van het voorafgaande lijkt het voor de hand liggend, het meest bezorgd te zijn voor het beukenbestand op de droge zandgronden. Dit is onder andere de aanleiding geweest om onder een aantal aldaar wonende kontaktpersonen een soort mini-enquête te houden. Er is

- de zeer zware storm van januari 1976: veel schade is toen aangericht aan het wortelstelsel; in veel gevallen zijn daarbij haarwortels gescheurd of gebroken, waardoor de wortels bij de droge situaties vaak nog maar gedeeltelijk konden functioneren)
- de strenge nachtvorst in mei 1976

De vergelijking met de huidige situatie dringt zich in die zin op, dat er dit keer ook sprake is geweest van een combinatie van een zware voorjaars-

Provincie	Gemeente	Omgeving	Bladbezetting
Noord-Brabant	Bergen op Zoom	diverse landgoederen	slecht
Noord-Brabant	Steenbergen	idem	slecht
Gelderland	Ubbergen	heuvelrug ten oosten van Nijmegen	slecht
Gelderland	Rheden	Veluwezoom	slecht
Gelderland	Arnhem	idem	goed
Utrecht	Zeist	de bossen rond Austerlitz	slecht
Noord-Holland	Hilversum	de bossen rondom de bebouwde kom	slecht

Overzicht opnamen bladbezetting bij beuk in de maanden augustus en september van 1990

hierbij met name gevraagd te letten op de bladbezetting van het voorkomende beukenbestand. De tabel geeft de resultaten van deze enquête weer.

Voorlopige conclusie

Hoewel het hier gegeven overzicht lang geen betrekking heeft op alle beukenbossen, geeft het wel een duidelijke tendens weer, n.l. dat in bijna het gehele land droogteschade bij beuken opgetreden is.

De verleiding is groot om een vergelijking te maken met veertien jaar geleden. In dit verband is het goed ons te realiseren wat destijds de voornaamste redenen van de massale sterfte waren:

- de uitzonderlijk droge zomers van 1975 en 1976

storm en een extreem droge zomer. Dit keer is er echter sprake van slechts één droog jaar, terwijl zich geen strenge nachtvorst heeft voorgedaan. Tot slot dient er nog op te worden gewezen, dat het Nederlandsebeukenbestand is opgebouwd uit materiaal met een sterk uiteenlopende genetische oorsprong

De weerstand tegen genoemde invloeden is om deze reden lang niet overal gelijk. Om meer uitsluitsel te krijgen over eventuele herhaalde massale sterfte onder de beuken, zal toch in de eerste plaats het voorjaar van 1991 moeten worden afgewacht.

Maarten Ridderbos

literatuur.

Burg, J. van den. De betekenis van de Watervoorziening voor de boomgroei in Nederland (rapport nr. 599, de Dorschkamp te Wageningen 1990)

Houtzaaiers, Dr. G., Houtteelt der gematigde luchtstreken, deel I. (1954, Tjeenk, Willink, Zwolle)

● Oosterbaan, A., De Beuk in Nederland (Nederlands Bosbouw Tijdschrift 1990)

Giften, legaten en erfstellingen

Er bereiken ons nogal eens vragen over de mogelijkheden tot financiële steun aan onze stichting naast de algemene steun in de vorm van jaarlijkse donatie. Tegelijkertijd zijn er vragen over de aftrekbaarheid van eventueel te schenken bedragen voor de inkomstenbelasting. We willen hier graag op ingaan. Dit niet alleen omdat het, vanwege de aftrekbaarheid, om een aantrekkelijke manier van schenken gaat. Er is een ander element: giften, legaten en erfstellingen vormen een belangrijke bron van inkomsten voor de stichting. Uitgangspunt voor wat betreft aftrekbaarheid is dat een begunstiging aan de Bomenstichting door de belasting wordt aangemerkt als een

daad van vrijgevigheid aan een instelling die het algemeen belang beoogt te dienen.

Giften aan de Bomenstichting zijn aftrekbaar van onzuiver inkomen volgens de daarvoor geldende regeling, d.w.z. voor zover het totaal van deze giften de 1% van het onzuiver inkomen overschrijdt en niet hoger is dan 10%.

Behalve een (eenmalige) gift kunt u ook een z.g. periodieke schenking doen. De schenker verbindt zich in zo'n geval voor tenminste vijf achtereenvolgende jaren (of tot eerder overlijden) de stichting jaarlijks te begunstigen met een bepaald bedrag. Die bedragen zijn steeds geheel aftrekbaar van de inkomsten- of vennootschapsbelasting. Periodieke schenkingen worden overeengekomen bij notariële akte. U kunt dit via uw eigen notaris regelen.

Voorts wijzen wij op de mogelijkheid om bij testament de Bomenstichting een legaat te vermaken, dan wel haar, geheel of gedeeltelijk, tot erfgenaam te benoemen.

Gesprek met een oude eik

Omdat u deze maand 200 jaar oud bent geworden, lijkt het mij een goede gedachte, eens een gesprek met u te hebben. Met mensen wordt zoveel gepraat, ook wanneer zij eigenlijk niets te vertellen hebben. Naar u wordt hooguit met enige bewondering gekeken, maar wij beseffen nauwelijks, hoeveel u heeft meegemaakt en hoeveel u ons dus zou kunnen vertellen.

De enorme eik keek vriendelijk op mij neer en begon te spreken: "Jongeman, ik weet dat het voor jullie mensen vaak moeilijk is, je gevoelens en gedachten onder woorden te brengen. Maar voor mij is het extra moeilijk, omdat ik jullie taal wel ken, maar nooit spreek. Mijn taal is geen taal van woorden. Ik probeer de mensen door middel van mijn groei, mijn vorm, mijn gestalte, mijn functie in het milieu iets duidelijk te maken. Helaas begrijpen niet alle mensen, wat ik met dit alles bedoel te zeggen. En vaak luisteren ze ook niet eens."

De eik zweeg. En dat gaf mij de gelegenheid hem eens goed te bekijken. Wat een enorme boom! Een stam met een omtrek van bijna vijf meter met een kroon van een omvang zoals je die maar zelden ziet. Je beseft dit pas goed, wanneer je vlak bij de stam staat. Je voelt dan tevens je eigen kleinheid! De eik, die intussen even had nagedacht, sprak verder: "Ik heb al die jaren, dat ik hier sta, heel wat zien veranderen. Niet alleen heb ik veel collega's zien planten en verdwijnen. Ook hebben hier verschillende landhuizen gestaan,

lijk en leefbaar mogelijk te maken, maar het lijkt wel of de mens erop uit is, ons van de aarde te laten verdwijnen. Ik begrijp trouwens de mens ook op andere gebieden niet. Je zou opkijken, als ik zou vertellen, hoeveel oorlogen en andere conflicten ik in die 200 jaar heb meegemaakt! En nog steeds wordt er overal op de wereld gevochten.

Wij bomen kunnen alleen maar goed doen. Wij zorgen voor een goed en gezond milieu, wij verfraaien de wereld, wij leveren hout. Veel vogels leven in ons en er is zelfs een tijd geweest, dat de goden in ons woonden. Om die reden hebben zendelingen, die destijds hier het christendom predikten, een aantal van mijn collega's gekapt. Ik zal je eens iets vertellen, wat je vast niet weet; ik heb vaak het gevoel, dat de God, die jullie belijden, ook in mij woont. Eén van mijn verre voorouders stond in het paradijs en had toen datzelfde gevoel. Mijn takken wijzen naar de hemel en wanneer de wind door mijn kruin ruist, is het alsof ik stemmen hoor, die niet van deze wereld zijn."

De eik zweeg weer. Ik keek omhoog langs zijn zware stam en voelde mij nog kleiner worden, ik hoorde het ruisen van de wind door de kroon. Wat verdord blad dwarrelde naar beneden. Maar het viel mij op, dat de bladknoppen van het volgende jaar al goed zichtbaar waren. De eik merkte op: "Wij weten dat wij elk jaar ons oude blad moeten afstoten; maar wij bereiden ons tegelijkertijd voor op de nieuwe lente. Het kost ons alleen steeds meer moeite. Want jullie mensen verpest de lucht, de regen en de bodem en jullie weten dat."

Op dat ogenblik gebeurde er iets onverwachts. Hoog in de eik kraakten enkele takken en plotse-ling viel er een zware tak op de grond. Maar het merkwaardige was, dat er op deze tak een dwars-tak was gespijkerd, zodat de vorm van een kruis was ontstaan. Dit kruis lag onder de boom in het gras en ik keek er verbijsterd naar. En weer ruiste de wind door de kroon en het was of ik stemmen hoorde: dood hout, maar het begin van nieuw leven voor ieder die zijn geloof nog niet heeft verloren.

De eik zag mijn verbazing en sprak: "Nieuw leven op aarde door dit kruis, ook in het nieuwe jaar. Ik smeeek je: geef niet alleen je medemensen, maar ook mij en al mijn collega-bomen, planten en dieren de kans op een nieuw leven! Een leven zonder milieuvervuiling, oorlogen, conflicten, misdadige gedachten en daden. Jullie zeggen het zo mooi: heb uw naaste lief. Ik ben ook je naaste, ik ben ook een levend wezen. Geef mij ook die kans!"

De eik zweeg. Ik had hem ook niets meer te vragen. Ik voelde mij alleen maar schuldig. Hij, die alleen maar goed doet, en ik? Hij die zelfs in staat is, het kwaad van de mens goed te beantwoorden. Ik keek de eik nog eens goed aan en ging in gedachten heen. Zou het in 1991 lukken?

Joop Comijs

De tweehonderdjarige eik op het landgoed Daalhuizen in de gemeente Rheden. De boom is ongeveer 26 meter hoog en heeft een stamomtrek van ruim 4,5 meter
foto: Joop Comijs

waarvan het laatste in 1966 werd gesloopt. Gelukkig is het terrein in handen van de Gemeente gekomen en sta ik nu in een mooi parkje. Ik heb gemerkt, dat ik door de Bomenstichting als monumentale boom ben geregistreerd. Ik ben daar blij om, want mensen gaan vaak zo nonchalant met ons om, iets wat wij eigenlijk niet verdienen. Immers: Wij doen ons best, de aarde zo aantrekke-

Uitverkoop diaseries

De Bomenstichting verkocht jarenlang diaseries uit de reeks **Boom in Beeld**. De series zijn gemaakt voor gebruik op de basisschool, maar zijn ook geschikt voor bijvoorbeeld verenigingen of voor eigen gebruik. Een restant ligt nog op de plank. We bieden ze u voor een voordelige prijs aan.

Nog voorradig zijn:
Beuk en Spar (13 series)
Populier en Den (20 series)
Kastanje en Wilg (26 series)
Linde en Es (27 series)

De genoemde diaseries omvatten 24 dia's waarin gebruik, groei en bloei van de bomen worden uitgebeeld, een tekstboekje en gesproken tekst op een cassette.

De series kosten f 10,- per stuk inclusief porto (voorheen f 30,-).

Van de serie **'De boom en de mens'** is eveneens een beperkte voorraad aanwezig. De serie omvat 36 dia's, een tekstboekje met werkvellen voor basisschoolleerlingen en een cassettebandje met gesproken tekst.

De serie kost nu f 15,- (voorheen f 49,-).

De series kunt u bestellen door het totaalbedrag over te maken op Postbanknummer 2108755 t.n.v. Bomenstichting te Utrecht o.v.v. de gewenste artikelen.

**Adverteren
in het**

bomennieuws

Vraag vrijblijvend het tarievenoverzicht bij de Bomenstichting, 030 - 33 13 28

De Halmen 10
7383 BG Voorst
Telefoon 05758 - 1588

VAN DAM
BOOMVERZORGING

SNOEIEN MET HOOGWERKER OF KUNSTECHNIEK /
BOOMCHIRURGIE/GROEI-TOORNISSEN-OPBOUW- EN
VELLING VAN BOMEN/ADVIES EN INVENTARISATIE

STEUN DE BOMENSTICHTING EN WORDT DONATEUR

- ☐ ik geef mij op als donateur
- ☐ ik meld een nieuwe donateur aan
- ☐ ik geef een jaar donateurschap cadeau aan

De donateur ontvangt zes maal per jaar het tijdschrift Bomennieuws, krijgt korting op uitgaven van de Bomenstichting en kan tweemaal per jaar met de Bomenstichting op excursie.

**De nieuwe
donateur is:**

Mw./Dhr.: _____ Voorl.: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Geb. jaar (alleen invullen bij b, c of d): _____

**Steunt de
Bomenstichting
als:**

- ☐ a) donateur/abonnee voor f _____ (minimaal f 35,- p.j.)
- ☐ b) 65+ -donateur voor f _____ (minimaal f 20,- p.j.)
- ☐ c) jeugd-donateur t/m 17 jr. voor f _____ (minimaal f 15,- p.j.)
- ☐ d) student-donateur t/m 25 jr. voor f _____ (minimaal f 20,- p.j.)
- ☐ e) donateur voor het leven voor f _____ (minimaal f 450,-)
- ☐ f) beheerdersabonnement voor f _____ (minimaal f 100,- p.j.)

Ik heb een nieuwe donateur aangemeld en ontvang daarvoor een poster Spreukenboom

Mijn naam is: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

* doorhalen wat niet wordt gewenst

Knip uit en vul in

Stuur de kaart vervolgens in een ongefrankeerde envelop naar:

**Bomenstichting
Antwoordnummer 9013
3500 ZA UTRECHT**

Nieuwe donateurs ontvangen een introductiekaart. Wilt u wachten met betalen tot ontvangst van de acceptgirokaart.

Pius Floris

BOOMVERZORGING

Baarzenstraat 17
5262 GD Vught
073 - 56 72 35

VOOR EEN *FLORISSANT* BOMENBESTAND

boomverplanting, verzorging, velling
onderzoek en advies
groeiplaatsverbetering

boomkokers
klim- en verankeringsmaterialen
inventarisatie en beheersplannen

ARBORI-ARNHEM, Leen Hoogstad: de Wiltstraat 57 6821 cc Arnhem tel. 085 - 42 42 23 fax. 085 - 43 69 90

Husqvarna 39R

De Husqvarna 39 R is een allround taludmaaier, bekend om zijn veelzijdigheid.

Met de Husqvarna 39 R kunt u veel kanten uit.

Met een zaagblad zaagt u opgaand hout en struikgewas.

Met een speciaal maaiblad maait u onkruid en stug gras.

En met de nylondraad maaikop maait u gras op moeilijk bereikbare plaatsen.

De 39 R is voorzien van een verstelbare stuurboom, comfortabel en verstelbaar draagstel en een onderhoudsvrije elektronische ontsteking. De Husqvarna 39 R is de leider onder de taludmaaiers.

**Nu tijdelijk* met
f 250,- inruilkorting
Prijzen zijn incl.
18½ % B.T.W.**

Geldig t/m 31 december 1990
Meer weten? Stuur onderstaande
naam voor meer informatie

Gaarne ontvang ik van u meer informatie over de Husqvarna bos- en taludmaaiers
Husqvarna Bos & Tuin, Postbus 188, 1110 BD Diemen.

Naam:
adres:
Postcode/plaats:

boomkwekerij hoveniersbedrijf

GROENCENTRUM J TONSEL

HORLOSEWEG 10 - 12, 3845 LA HARDERWIJK

Tel.: 03417-59614

VOOR AANLEG EN ONDERHOUD VAN:

- * Plantsoenen, openbaar groen
- * Gazons en sportvelden
- * Windsingels, erfbeplantingen
- * Recreatie-terreinen
- * Bedrijfs- en industriebeplantingen
- * Wegbermen en ruwgrasterreinen

VOOR LEVERING VAN:

- * Park- en laanbomen
- * Eiken in vele soorten en variëteiten
- * Zware solitairbeplanting
- * Sierheesters, rozen
- * Coniferen en heesters
- * Bos- en haagplantsoenen

VERZORGING VAN:

- * Dunnings- en veiligingswerkzaamheden
- * Houtaankoop
- * Alle voorkomende plantwerkzaamheden
- * Verzorgen en adviseren van subsidieaanvragen
- * Wildafweervoorzieningen
- * Inventarisatie/beheersplannen

Boekbesprekingen

Sierheesters en bomen

Het is vrijwel onmogelijk om in een betrekkelijk dun boekje de verzorging van bomen, heesters en hagen in de tuin volledig te behandelen. Malek en Löhman gaan hier en daar dan ook met grote sprongen door de stof heen. In die gevallen verwijzen ze gelukkig wel naar de vakmensen, die meer gedetailleerde adviezen kunnen geven of bepaalde werkzaamheden kunnen uitvoeren.

Het boek is niet echt bedoeld als hulpmiddel bij de soortkeuze, hoewel de belangrijkste eigenschappen en verzorgingseisen van veel bomen en heesters wel in tabelvorm worden genoemd. Een nadeel vind ik dat er nogal wat zaken dwingend worden opgelegd en dat men de indruk krijgt dat het allemaal erg veel werk is. Wat een

aantal vaktechnische punten betreft ben ik het niet met de auteurs eens ten aanzien van het glad bijwerken van wonden en het gebruik van impregneermiddelen en meststoffen. Een positief punt is dat er duidelijk wordt ingegaan op wat een boom of struik wel of niet kan hebben. Ziekten, plagen en problemen worden eenvoudig benaderd: gezond verstand en een goede verzorging zijn belangrijker dan allerlei kunstmatige hulpmiddelen. Ook wordt er aandacht besteed aan veiligheidsaspecten. De gemiddelde tuinier zal plezier van deze wegwijzer kunnen hebben.

M.t.C.

Sierheesters en bomen
planten, snoeien en
gezonderhouden/Malek, Löhman
(vert. An Bremer, Nederlandse
bew. en eindred. Ton van
Wijlen)

Ede (etc.), Zomer & Keuning
1990 - 128 pag. - ill., tab.
(Groenboekenij) - München:
BLV 1987 - ISBN
90-210-0048-2
ing. f 17,90

Natuurlijke oevers in beweging

Ondanks dat het hier een handleiding betreft voor mensen uit de praktijk die zich bezighouden met inrichting van het landelijk gebied, is het boekje ook zeer wel aan te bevelen voor een breder publiek.

De handleiding speelt duidelijk in op een trend die in de jaren zeventig in gang is gezet, namelijk die van "de maakbare natuur". Uit deze periode stamt ook het begrip "natuurbouw", een tegenhanger van het defensievere "natuurbehoud". Naast het grote aantal boekjes dat de laatste jaren is verschenen over landschappelijke beplantingen en beplantingen "buiten bosverband", vult dit boekje een duidelijke leemte. Hoewel het soms een wat rommelige indruk maakt, wordt de toegankelijkheid duidelijk bevorderd door het grote aantal illustraties, die het hier en daar de inhoud geeft van een stripverhaal.

Waar gaat het over? Na een inleidend hoofdstuk worden in het tweede hoofdstuk de meest bekende in Nederland voorkomende wateren met bijbehorende oevers besproken. Met name wordt er ingegaan op de zich spontaan vestigende vegetaties. Ook wordt er aandacht besteed aan processen als afslag, aanslibbing, verlanding en meanderen, welke, tezamen met de grondsoort de aard van de voorkomende vegetaties in sterke mate bepalen. Het bespreken van de voorkomende vegetaties is helaas niet voor alle typen wateren consequent doorgevoerd. Vreemd mag het heten dat de ons zo bekende doodordinaire sloot in het verhaal niet voorkomt.

De hoofdstukken drie en vier gaan nader in op de betekenis van oevers en knelpunten bij inrichting en beheer. Besproken wordt onder meer de rol, die ook oevers kunnen spelen bij de ecologische infrastructuur, de zogenaamde corridor-functie, waardoor planten en dieren zich kunnen verplaatsen van het ene grote aaneengesloten natuurgebied naar het andere.

Het voorlaatste hoofdstuk, dat is bedoeld als een oriëntatie in het ontwerp, vertoont wat overlappingsen, met name daar waar het de bespreking van de wettelijke regelingen aangaat. Het in elkaar schuiven van genoemde hoofdstukken zou de leesbaarheid van het geheel ten goede komen.

natuurlijke oevers in beweging

Stichting LONL Landelijk Ontwikkelings
Natuur- en Landschapsbeheer

Samenwerkingsverband NLR / Natuurbouwen - ook bij 3 velden

Natuurlijke oevers in beweging
Uitgave van Stichting Landelijk
Overleg Natuur- en
Landschapsbeheer (LONL) en
het Samenwerkingsverband
"Alsjeblieft... niet in 't net!!" (NIR)
Te bestellen bij LONL
Donkerstraat 17
3511 KB UTRECHT
030-340777
ISBN 90-71245-05-5
f 19,50

Hoofdstuk 6 behandelt uiteindelijk het onderwerp waarvoor het boekje is bedoeld. Hier vindt een opsomming plaats van de richtlijnen, die voor inrichting en beheer van oevers van belang zijn. Hier en daar wordt zo gedetailleerd op de inrichting ingegaan, dat het gevaar ontstaat van een uniformering, waardoor cultuurtechnische werken zich laten kenmerken. "Er dient voldoende aan de fantasie van de ontwerper te worden overgelaten."

Op andere fronten blijft de handleiding duidelijk in gebreke, met name daar waar het de behandeling van de houtige gewassen betreft.

Vooraf ontwikkelingen met betrekking tot het laten ontstaan van oibossen in het uiterwaardengebied van onze grote rivieren blijft ondanks of misschien wel dankzij het experimentele karakter ervan, erg onderbelicht. Voor wat dit laatste betreft een gemiste kans dus. Een idee voor de volgende druk misschien!

Maarten Ridderbos

Gelezen in andere bladen

Met ingang van dit nummer begint in Bomennieuws deze rubriek met samenvattingen van artikelen uit tijdschriften, voor zover ze op het werkteerren van de Bomenstichting betrekking hebben.

Redaktielid Joop Comijs verzorgt deze rubriek.

'Natuur & Milieu', juli/aug. 1990

Enkele konklusies uit een belangwekkend artikel van drs. A. Klingenberg van Natuur & Milieu:

1. Bij een gescheiden inzamelen van groente, fruit en tuinafval, papier, glas, textiel, blik en klein chemisch afval, kan de afvalstroom met 56% worden verminderd.
2. Voorop moet staan, dat voorkomen wordt dat er afval ontstaat.

Lange tijd heeft men gedacht, dat bloeiende wilde meidoorns een belangrijke bron zijn van de gevreesde plantenziekte bacterievuur, die zoveel schade kan aanrichten, vooral aan perebomen. De meidoorn is dan ook jarenlang te vuur en te zwaard bestreden, wat vaak ten koste ging van de aantrekkelijkheid van het landschap. Nieuwe onderzoekingen aan de Landbouwuni-

versiteit Wageningen hebben echter aan het licht gebracht, dat de oorzaak niet ligt bij de meidoorn, maar bij oude ziektehaarden in de pereboomgaarden. Het overbrengen van bacterievuur van meidoorn naar pereboom is nauwelijks aantoonbaar. Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ziet hierin echter nog geen aanleiding, het huidige beleid te wijzigen.

Novib/Gast aan tafel brengt een lespakket voor schoolgebruik in de nandel onder de titel "Mee op reis door het regenwoud". Spelenderwijs wordt hierin gepleit voor het behoud van het regenwoud. Het lespakket is verkrijgbaar in drie moeilijkheidsgraden. Telefoon NOVIB 070 - 342 1621.

'Milieudefensie', juli 1990

Het natuurgebied ten oosten van Ede bevat duizenden hektaren heide, loof- en dennenbos. Het Ministerie van Defensie wil hier een oefenterrein aanleggen. Verontruste Edenaren plaatsten als vorm van protest o.a. grote houten eikels op het terrein plaatste. Men koos voor eikels, omdat de eik het symbool is van duurzaamheid en onverzettelijkheid.

Agenda

21 t/m 23 januari

Cursus jaarringanalyse

De driedaagse cursus verschaft de boomverzorgers inzicht in de dendrochronologie, zowel theoretisch als praktisch.

Docenten:

Paul Maessen, dendroloog aan de 'Dorschkamp' te Wageningen en directeur van Holtland Dendroconsult te Veenendaal.

Katrin Joos, directeur van Holz-Labor te Basel, Zwitserland.

Organisatie: Pius Florus Boomverzorging - Workshops.

Baardenstraat 17, 5262 GD Vught, tel. 073 - 567235

tot 27 januari

'Hand to earth'

Overzichtstentoonstelling van werk van Andy Goldsworthy. Hij maakt in zijn werk alleen gebruik van in de natuur verzameld materiaal. Zijn werk is erg vergankelijk en bovendien bijzonder kwetsbaar. Na enkele dagen is het vaak al vergaan, gesmolten of door de wind verwoest. Zijn kunstwerken bestaan dan ook vooral uit foto's die kort na de voltooiing van elk werk ter plaatse worden gemaakt.

Plaats: Stedelijk museum 'Catharina Gasthuis', Oosthaven 9 te Gouda

Openingstijden: maandag t/m zaterdag van 10.00 - 17.00 uur en zondag van 12.00 - 17.00 uur. Inlichtingen: 01820 - 88440

januari - maart

Snoei cursus hoogstammen

De Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) organiseert twee-

daagse cursussen over het snoeien van hoogstammen. Na afloop van de cursus zijn de deelnemers in staat zelfstandig een hoogstamvruchtboom te snoeien.

De cursussen worden op verschillende plaatsen georganiseerd:

12 en 19 januari in Susteren

16 en 23 februari in Valkenburg

9 en 16 maart in Margraten

tijd: 9.30 - 16.00 uur

kosten: f 35,-

Inlichtingen: IKL te Roermond, tel. 04750 - 31200

23 maart

Entcursus

De cursisten wordt de juiste snijtechniek aangeleerd en de verschillende methoden komen aan de orde.

plaats: Limburg (midden)

tijd: 20.00 - 22.00 uur

kosten: f 20,-

Inlichtingen: IKL te Roermond, tel. 04750 - 31200

NIELS BRUGGENWERT

BOOMVERZORGING

arboricultural specialists

LAURENS KOSTERPLEIN 13
5025 EC TILBURG
013 - 357802

GROEN BEWUST NATUURLIJK!

Devobo TOTAAL

Groenvoorziening
Landschapsonderhoud
Bosonderhoud
Boomverzorging (chirurgie)

*Onze motivatie.....
is uw kwaliteit!!!*

aangesloten bij

Koning
Praktiserende Boomverzorgers

Erkend door
het Bosschap

Vereniging van bosbouwkundig
adviseurs en uitvoerders

lid van:

Kon. Ned. Bosbouw Ver.

- * Totaal pakket uitvoering bosbouw
- * Boomverzorging o.a. snoeien, (vorm), groeiplaatsverbetering
- * Aanleg en onderhoud groenstroken, erf- en terreinbeplanting
- * Bomen rooien, stobben wegfreen, takken en tophout versnipperen tot 28 cm.
- * Groenafval verkleinen.
- * In- en verkoop rondhout op stam en geveld.

Ron ten Voorde
Jan Steenstraat 12
7412 TC Deventer
Tel. 05700 - 10909

Autotel. 06-52 108 147

COPIJN UTRECHT
ITS B.V.

Handelsonderneming

Verkoop boomverzorgings- en
tuinmaterialen, organische
meststoffen, biologische
gewasbeschermingsmiddelen.

Tel. 030 - 61 08 08 Fax 030 - 61 21 40
Postbus 9177, 3506 GD UTRECHT
Gageldijk 4 F

Beludrain systeem

Om een goede luchtinfiltratie onder verharding mogelijk te maken, is een doorlopende horizontale ENKADRAIN onder het zandcunet te bouwen, die zijdelings onder de verharding uitsteekt.

Afhankelijk van de grootte van de boom is de drainplaat aan te passen.

Hierdoor kan afsterven van de oppervlakkige bewortelingslaag vermeden worden.

BON voor aanvraag documentatie instelling/bedrijf: BN

T.a.v. _____

Adres: _____

Plaats: _____

Deze bon opsturen naar:
Copijn Utrecht I.T.S. bv, Postbus 9177, 3506 GD Utrecht

Borren Boomverzorging

N.C.H. arb. qualified.

• Rooien • Snoeien

Aanplanten • Standplaatsverbetering

• Adviezen

Braakmansteeg 12 • 7437 PV Bathmen • Tel. 05700-13269 • Privé 05704-3329

ton van den oever bv

boomkwekerijen

Bomen

gangbare sortiment uit de volle grond
nieuwe introducties
cultuurvariëteiten op eigen wortel!
Ton-Bomen

Levering door hele land:

bomen
bosplantsoen
heesters
coniferen
rozen
vaste planten

Rijksweg 13, 5076 PB Haaren (NB.)
tel. 04117 - 1771/1535
telefax 04117 - 1585

Europaweg 18-20, 7742 PN Coevorden
tel. 05240 - 17280
telefax 05240 - 16099

BOOM TOTAAL ZORG

- * Boomtechnisch advies
- * Boombeheerplannen
- * Onderzoek en rapportage
- * Groeiplaatsverbetering - TREE-LIFE
- * Snoeien
- * Planten en verplanten
- * Rooien / vellen
- * Landschappelijke beplantingen
- * Lezingen / diaprojecties

Henk van Scherpenzeel, Korhoenlaan 27 3721 EB BILTHOVEN 030 - 280290

Frans van Jaarsveld, Overeind 42 3938 JB SCHALKWIJK 03409 - 1880

fax: 03409 - 2366